

Deu bones raons per a parlar sempre en català

JORDI SEDÓ (Jordi Sedó és filòleg, sociolingüista i mestre <jsedo@xtec.net>)

Sovint, arran d'alguna afirmació meva sobre la delicada situació en què es troba la nostra llengua, em fan una pregunta: «I què s'hi pot fer...?» La meva resposta sempre és la mateixa: no dimitir mai de la condició de catalanoparlant, assumint-ne totes les conseqüències. Si tothom ho fes, tindríem bona part del problema resolt. Això, sí: sempre amb la màxima educació i amb un sincer i profund respecte per la llengua de l'interlocutor. Ara bé, aquest respecte per la llengua de l'altre té un límit: el respecte per la pròpia, que cal no abandonar mai, si no és estrictament necessari.

Aquesta és una actitud que no és fàcil de mantenir, perquè l'educació que hem rebut, la força abassegadora del costum i el complex d'inferioritat col·lectiu que patim els catalans hi juguen en contra. Ara bé, tingueu ben present que l'única manera de fer que els altres sentin respecte pel català és demostrar-los que nosaltres som els primers a respectar-lo. I passar-nos al castellà a la mínima és no respectar gens el català.

Per tal, doncs, de contrarestar aquestes inèrcies, proposo, a continuació, deu raons per les quals, a parer meu, mantenir la nostra llengua en

totes les ocasions beneficia tothom. Per tant, si us feu el càrrec de parlar sempre en català i, en un moment de debilitat, us assalta el dubte –«S'ho prendrà malament?»; «Pobre, si és que es veu que li costa tant!»; «I si es pensa que parlo en català per provocar?»; o qualsevol cosa semblant–, penseu en aquestes deu raons i preneu força per a continuar, que no feu mal a ningú.

Si tots tinguéssim ben assumides aquestes raons i altres que se'n deriven i actuéssim en conseqüència, ens estalviaríem una de les amenaces més greus amb què s'enfronta el futur de la nostra llengua. Ni més ni menys.

1. El català és la llengua pròpia d'aquest territori i el castellà no; i, com que, a més, la immensa majoria l'entén, *a priori*, no hi ha cap motiu per a renunciar-hi davant d'algú que no el parla.
2. De mil vegades en què algú manté el català en una conversa amb algú que parla en castellà, n'hi ha força en què acaben parlant tots dos en català, i ben poques –potser cap ni una– en què el primer es vegi obligat a canviar, perquè l'altre no l'entén. I quan passa això, no vol dir necessàriament que li hagi de parlar en castellà, sinó potser, simplement, més a poc a poc i triant les paraules amb compte.
3. No hi ha cap llengua que sigui ofensiva: ni el català, ni el castellà, ni el francès, ni l'italià, ni cap altra llengua. Per tant, és una arbitrarietat sense fonament considerar de mala educació parlar el català en qualsevol situació. I, amb més raó encara, al territori on és llengua pròpia! En canvi, a parer meu, sí que constitueix una desconsideració majúscula no haver fet ni tan sols l'esforç d'entendre'l després d'un cert temps de viure aquí, sobretot, sabent que molts catalans som especialment sensibles a aquesta qüestió.
Les llengües, doncs, no ofenen. Al contrari, faciliten la comunicació entre els éssers humans. Els qui ofenen, en tot cas, són aquells qui d'una manera o d'una altra ens volen fer parlar, tant sí com no, en una llengua en què no ens sentim còmodes i que, casualment –ves per on!– és la seva.
4. Si no comencem per generalitzar la conversa bilingüe, no hi haurà manera de salvar el català; i com més persones ens mantinguem en l'ús de la nostra llengua davant d'algú que ens parla castellà, menys temps trigarem a deixar de veure aquesta actitud com una provocació. Per cert, com és que el qui apareix com a provocador és el qui manté el català i no, en canvi, el qui manté el castellà?
5. Si no fem la llengua necessària, qui carall hauria de voler aprendre-la?: si qui només parla castellà sent a parlar només castellà, per què ha de tenir cap interès a aprendre una altra llengua si li serà del tot inútil? Plan-tegeu-vos-ho: heu sentit mai el desig irreprimible de posar-vos a aprendre l'eslovac o el maltès? No? Serà potser perquè ningú no se us adreça mai en eslovac ni en maltès i no us cal saber-ne? Doncs, és això.
6. Si un ciutadà de procedència forana aconsegueix tenir interès a aprendre la llengua –que ja serà molt–, bé haurà de tenir algú amb qui practicar-la; bé haurà de tenir algú que li faci de model; bé haurà de tenir referents que li permetin de copsar els seus avenços i les seves dificultats. Si parlem en castellà a tots els qui no són catalanoparlants d'origen, dificultem molt l'aprenentatge dels qui voldrien integrar-se lingüísticament. És això el que volem? Una llengua per a nosaltres sols?
7. És extraordinàriament important mantenir el català per solidaritat amb les persones que són d'altres indrets. Sí: per solidaritat. Perquè tenen tot el dret de conèixer la llengua de la terra que els acull, tot el dret de no haver de competir en inferioritat de condicions amb els autòctons, i tot el dret de no sentir-se permanentment forans. Si hi ha qui veu demagògia en aquest plantejament –que ja m'ho han dit en alguna

ocasió— que comenci a pensar si no deu ser perquè ell mateix no considera el català una llengua tan valuosa com el castellà o el francès, i que llegir-la a algú altre sigui fer-li un bé. I que revisi la seva noció de llengua nacional.

8. I cal mantenir el català també per respecte als nouvinguts. Sí, per respecte a aquells que encara no han après la llengua i per respecte als que ja l'han apres. Als primers, perquè parlar-los en castellà és com dir-los: «No et crec capaç de fer el que he fet jo, que he après dues llengües». I més: «... i encara que en fossis capaç, jo no t'hi penso pas ajudar, perquè no et vull dels meus: ets de fora, i de fora t'has de sentir tota la vida». Als segons, perquè parlar-los en castellà representa fer inútil el seu esforç d'haver après català i, per tant, tractar-los de passerells per haver esmerçat temps i energia per no res: si, total, no han de poder usar-lo amb ningú!

9. Cada vegada que fem servir el castellà perdem una ocasió de fer servir el català i, per tant, d'augmentar-ne l'ús; i això representa donar arguments als qui diuen que el català no és necessari perquè és una llengua minoritària; que en castellà tothom s'entén; que als catalans no ens fa res parlar en castellà perquè també és la nostra llengua, com a espanyols que som; i moltes altres barbaritats que els mateixos catalans contribuïm a mantenir ben vives amb aquesta nefasta actitud lingüística tan dimissionària que ens caracteritza com a poble.

10. Per als catalans, la llengua ha estat sempre l'eix vertebrador del país, la punta de l'iceberg, allò que ens identifica com a poble i allò que ens cohesiona. O, almenys, així ha estat fins ara. Ja veurem què passarà d'ara endavant si continuem amb aquest suïcidi lingüístic col·lectiu que la sociolingüística anomena *norma de convergència* i la nostra acomplexada societat, *bona educació*.

Només unes consideracions finals més: ja podeu suposar que, personalment, aplico la lògica que acabo de descriure d'una manera sistemàtica; però, si mai se m'acosta algú que comprovo de manera fefaent que és incapaç d'entendre'm en català, procuro comunicar-m'hi per tots els mitjans al meu abast, perquè, lògicament, el que ha de prevaler és la comunicació i la bona entesa; i jo mateix parlo a aquest hipotètic individu com puc: per signes o en la seva llengua si la conec, que no serà necessàriament la castellana, sobretot si ens és aliena, a tots dos.

Però si opto per mantenir-me en català, que és el que faig sistemàticament encara que la comunicació esdevingui molt més difícil, miraré, sobretot, de no perdre mai la cordialitat. Perquè tot el que he exposat fins ara no hi està renyit en absolut. I li explicaré la meua opció, perquè segurament no entendre per què la prenc. I és important que ho entengui i que sàpiga que no estic contra ell perquè no li parlo espanyol, sinó que només intento ser coherent. I, a continuació, el convidaré a aprendre català. I, si cal, sols si no hi ha més remei, també li parlaré en castellà; però alhora, sempre cordialment, li faré notar que

m'hi sento profundament incòmode i que el seu comportament lingüístic és anòmal perquè, efectivament, constitueix una anomalia ser incompetent en la llengua del país on es viu.

I ho faré perquè mai més hagi de sentir-me incòmode davant d'ell; i perquè no s'hi hagi de sentir ell fent-m'hi sentir a mi; i per respecte a ell; i per respecte a la gent del meu país i a la gent que, procedent de fora, viu al meu país, que és el nostre —el de tots—, i que ha après català; i, en definitiva, per les deu raons que he exposat més amunt i que en podrien haver estat vint, trenta o moltes més.◆

Nòtula

No podem ser tan febles

Josep M. Batista i Roca i Carles M. Espinalt coincidien a denunciar la feblesa del caràcter català actual, proposant fórmules per a assolir l'enfortiment necessari.

Davant la prepotència i hegemonisme de la gent espanyola cal bastir-hi la fermesa i la convicció de la catalanitat.

Superior en flexibilitat i creativitat, la catalanitat perd tot el seu valor en solidesa i coherència a l'hora de delimitar com cal l'àmbit del territori propi, pròpiament territorial i psíquic. Difícilment mai, però, i en lloc, s'ha pogut produir un cas semblant de poble amb tan bons mestres, tan reincidentment desoïts i fins i tot negligits fins a ni tan sols anotar-los entre els grans prohoms preclars.

Arribats al segle XXI no seria cap exageració definir els catalans com un poble de calçasses, sense mínims de dignitat individual i col·lectiva.

Si ja no fos prou indicatiu deixar de parlar català davant de qualsevol castellanoparlant —monolingüista nat, empedreït— la relació de vexacions quotidianament suportades no té fi: espoliació econòmica demostrada, que obliga a més esforç de la ciutadania catalana i en retarda el progrés, haver de viure mal instal·lats en una pseudo-autonomia sovint burlada i progressivament limitada amb noves lleis estatals, impossibilitats de viure en català, bilingües compulsius, manteniment en tot el territori de mancances tercermundistes i bosses de misèria, alhora que s'està subjecte a aportar subvencions a favor d'altres i engruixir recursos per al grandios projecte de construir una capital de l'Estat i regió «central», costi el que costi, a punt per a satisfer tan artificiosament com es vulgui velles apetències d'imperi.

(Victor Castells, *El Consell Nacional Català*, p. 167)